

Dr hab. Henryk OLSZEWSKI, prof. UG

OCENA

osiągnięć i dorobku naukowego p. dr Aleksandry Błachnio, zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, z dnia 3 lipca 2018 r., w związku ze staraniami o uzyskanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie psychologia

Pani **dr Aleksandra Błachnio**, adiunkt w Zakładzie Psychologii Ogólnej i Zdrowia w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, drogę kształcenia akademickiego zapoczątkowała uzyskaniem tytułu licencjata w zakresie filologii angielskiej, a jednocześnie magistra psychologii w WSP w Bydgoszczy w roku 2000. Następnie w roku 2003 obroniła pracę doktorską w Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego nt. *Czas w funkcjonowaniu autora siebie. Osobowość autorska warunkiem rozwojowego charakteru perspektywy przyszłościowej człowieka*, gdzie promotorem był Prof. Kazimierz Obuchowski. Bez wątpienia opieka naukowa Profesora Obuchowskiego wywarła znaczący wpływ ideowy na dalsze poszukiwania naukowe Kandydatki, zarówno w sferze problemów jak i obszarów tematycznych. Jej główne zakresy zainteresowań badawczych skupiły się wokół czterech problemów: 1. psychologii starzenia się i starości, 2. psychologii jakości życia, 3. psychologii globalizacji, 4. osobowości. Swoje dokonania badawcze przedstawiła w licznych artykułach, rozprawach i wystąpieniach konferencyjnych, krajowych i zagranicznych.

W sumie, przed i po uzyskaniu stopnia doktora w zakresie psychologii, w latach 2001-2019, opublikowała ogółem 92 prace (w tym 53 samodzielne), których łączna wartość punktacji MNiSW wynosi 666,5 Kandydatka wyróżniła się następującą aktywnością wydawniczą: autorstwo lub współautorstwo publikacji naukowych w czasopiśmie

znajdujących się w bazie Journal Citation Reports (JCR) lub na liście European Reference Index for the Humanities (ERIH) 6 pozycji; autorstwo lub współautorstwo monografii, publikacji naukowych w czasopismach międzynarodowych lub krajowych innych niż znajdujące się w bazie *Journal Citation Reports (JCR)* lub na liście *European Reference Index for the Humanities (ERIH)*, w tym: autorstwo monografii w języku polskim – 4 pozycje; redakcja/ współredakcja monografii w języku polskim – 7 pozycji; współredakcja monografii w języku kongresowym – 1 pozycja; autorstwo lub współautorstwo artykułów w czasopismach międzynarodowych lub krajowych innych niż znajdujące się w bazach lub na liście – 14 pozycji; autorstwo lub współautorstwo rozdziałów w monografiach w j-polskim [o objętości min. 0,5 ark. wyd.] – 31 pozycji; Autorstwo lub współautorstwo rozdziałów w monografiach w j. kongresowym [o objętości min. 0,5 ark. wyd.] - 8 pozycji.

Sumaryczny impact factor według listy *Journal Citation Reports (JCR)*, zgodnie z rokiem opublikowania – 4.343. Liczba cytowań publikacji według bazy *Web of Science (WoS)* – 28. Indeks Hirscha według bazy *Web of Science (WoS)* – 4.

Kandydatka kierowała 2 międzynarodowymi i krajowymi projektami badawczymi oraz uczestniczyła w 5 programach europejskich oraz innych programach międzynarodowych i krajowych. Otrzymała 3 staże w zagranicznych i krajowych ośrodkach akademickich.

Ocena głównego osiągnięcia naukowego

Jako główne osiągnięcie naukowe, zgodnie z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.), Kandydatka uznała **zidentyfikowanie różnic w obrazie poczucia jakości życia osób na kolejnych etapach procesu starzenia się**. Swoje osiągnięcie awansowe zatytułowała: **Wyjaśnienie zmienności poczucia jakości życia osób na różnych etapach procesu starzenia się w oparciu o czynniki podmiotowe**. Podstawą publikacyjną osiągnięcia stała się monografia *Potencjał osób w starości. Poczucie jakości życia w procesie starzenia się*, Bydgoszcz 2019: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, ss.432, ISBN 978-83-8018-248-6.

Na treść ocenianej monografii składają się autorskie projekty badań, których wyniki wzajemnie się uzupełniają, a narracja autorska szereguje je stopniując odniesienia problemowe i konstruując obraz zmiennych indywidualnych w podejściu badanych do własnej starości i poczuciu jakości ich życia. W tym duchu Kandydatka sformułowała dwa

podstawowe pytania badawcze: 1. Czy i w jakim zakresie różni się poczucie jakości życia w poszczególnych etapach starzenia się? 2. Jaka jest i czym różni się współzależność postaw wobec starości i poczucia jakości życia u osób starszych zadowolonych i niezadowolonych ze swojego życia?

Odnosnie do punktu 1. Kandydatka określając różnice w poczuciu jakości życia 60-, 70-, i 80-latków podjęła się badań w trzech aspektach – satysfakcji z życia, uwarunkowanej zdrowiem jakości życia i całościowego poczucia jakości życia w ujęciu personalistyczno-egzystencjalnym. Kandydatka nowatorsko połączyła wszystkie trzy wymienione aspekty jakości życia i zidentyfikowała profile poczucia jakości życia seniorów w poszczególnych etapach starzenia się. To holistyczne podejście w ocenie jakości życia osób po 60-tym roku życia pozwala na traktowanie konstruktów jakości życia wielomodalnie, co w efekcie znacząco wzbogaca wiedzę na temat kształtowania się poczucia jakości życia u seniorów.

W zakresie aspektu jakości życia Kandydatka stwierdziła, że badani seniorzy do późnej starości cieszą się średnim poziomem satysfakcji z życia, takie charakterystyki jak wiek, płeć i miejsce zamieszkania nie różnicują badanych w aspekcie satysfakcji z życia, natomiast najwyższy poziom satysfakcji z życia charakteryzuje osoby z wyższym wykształceniem i pozostające w związku małżeńskim. W zakresie jakości życia uwarunkowanej zdrowiem Kandydatka potwierdziła rosnący z wiekiem problem wielochorobowości, zaś nie potwierdziła w warunkach polskich sądu, iż pokolenie 85+ jest zdrowsze i sprawniejsze od młodszych seniorów z przedziału 80-84 lata. Pojawiły się też różnice rodzajowe: kobiety deklarowały niższy poziom poczucia jakości życia związanego ze zdrowiem w porównaniu z mężczyznami, którzy dla odmiany mieszkający w miastach do 20 tys. mieszkańców wskazywali na wyższe poczucie jakości życia w porównaniu z kobietami. Również i w tej grupie znaczącą rolę odegrało wyższe wykształcenie oraz bycie w związku małżeńskim. Ujęcie personalistyczno-egzystencjalne poczucia jakości życia pozwoliło Kandydatce na sformułowanie tezy, że nie istnieje zależność między wiekiem a sferą metafizyczną jakości życia, zaś poczucie jakości życia w sferze psychospołecznej jest wyższe u kobiet starzejących się w porównaniu z mężczyznami, również istotne okazało się wyższe wykształcenie i bycie w związku małżeńskim, aktualnie lub wcześniej.

Przyjęta przez Kandydatkę w rozprawie periodyzacja obejmująca okresy 10-letnie (a więc 60-cio, 70-cio i 80-ciolatkowie) posłużyła do szukania charakterystyk profilowych (osoby zadowolone i niezadowolone z jakości swego życia) wewnątrz trzech wyodrębnionych wiekowo grup. Kandydatka uzyskała interesujące dane poświadczające obecność istotnych różnic w obrazie jakości starzenia się osób badanych różnych grup wiekowych. Jak zauważa

Kandydatka, krytycznym okresem w starzeniu się jest przedział od 70 do 79 lat. W tym wieku różnicowanie poczucia jakości życia jest, zdaniem Kandydatki, największe. Autorka wyróżniła w tej grupie wiekowej trzy profile jakości życia: o poziomie wysokim, przeciętnym i niskim. W grupie seniorów z wysokim poziomem poczucia jakości życia najwyższy wynik dotyczy ogólnej satysfakcji z życia (w ocenie zachowanej sprawności i zdrowia, aktywnego współuczestnictwa w środowisku życia i sprawności poznawczej). W grupie z przeciętnym poczuciem jakości życia wyjaśniającym może być stanowisko Kandydatki uważającej, że stan ten jest następstwem rewizji własnych oczekiwań, możliwości i działań seniorów wobec spadku ich wydolności i sprawności. W grupie z niskim poczuciem jakości życia u badanych seniorów pojawiły się wyniki znacząco niższe we wszystkich badanych wymiarach w porównaniu z seniorami 60-cio- i 80-cioletnimi. Grupa 80-ciolatków charakteryzuje się w badaniach Kandydatki poprzez dwa profile: zadowolonych i niezadowolonych z jakości własnego życia. Niezadowoleni, zwracają się ku aspektom metafizycznym, zaś zadowoleni pozytywną ocenę swego życia wiążą z oceną możliwościami stałego rozwoju.

Co zwraca uwagę w interpretacji uzyskanych przez Kandydatkę wyników? Najbardziej znaczące jest, zdaniem recenzenta, ukazanie załamania profili w przedziale 70-80 lat w ocenie poczucia jakości życia przez seniorów. Ten wynik, możliwy do uzyskania dzięki przyjętej metodologii badań, pozwolił Kandydatce określić czas we wskazanym przedziale wiekowym jako czas kryzysu środka starości. Po kryzysie połowy życia jest to kolejny kryzys rozwojowy dotyczący oceny jakości życia, tym razem środka starości. Ciekawa jest też obserwacja stabilności poczucia jakości życia w sferze metafizycznej, co stoi w opozycji do dotychczasowego poglądu, że z wiekiem ta właśnie sfera znacząco rozwija się.

Drugie postawione w pracy pytanie to: Jaka jest i czym różni się współzależność postaw wobec starości i poczucia jakości życia u osób starszych zadowolonych i niezadowolonych ze swojego życia? Kandydatka rozszerzyła zakres swoich obserwacji o postawy seniorów wobec starości, uważając je za istotnie komplementarne do rozważań o poczuciu jakości życia. Trzeba odnotować, że w tym celu adaptowała kulturowo *the WHOQOL Assessment Groups Attitudes to Aging Questionnaires (AAQ)*, polska wersja: Kwestionariusz Postaw wobec Starości (KPwS). Kandydatka sformułowała pytanie, na ile osobiste doświadczanie starzenia się można usystematyzować i zgeneralizować na profile postaw wobec starości specyficzne dla konkretnej dekady starości. Zastosowana analiza skupień dała podstawę do wydzielenia czterech odrębnych jakości, które różniły się wzajemnym stosunkiem straty – spadku – wzrostu. Kandydatka stworzyła nową, opisową klasyfikację seniorów obejmującą osoby: (1) pomyślnie starzejące się, (2) waleczne z misją, (3) wygodne bez misji, (4) niepomyślnie

starzejące się. Klasyfikację tę poddała dalszym obserwacjom w kontekście jakości życia i dobrostanu seniorów poprzez analizy zakresu zaspokojenia potrzeb autonomii, kompetencji i relacji seniorów, a następnie o wybrane wskaźniki psychopatologii. W tym celu Kandydatka zrealizowała dwa projekty badawcze co umożliwiło osiągnięcie zasadniczego celu badań empirycznych, a więc wykazanie potrzeby opracowywania odrębnych, ze względu na etap procesu starzenia, się modeli jakości życia.

Pierwszy z wymienionych projektów zawierał analizy autorskiej typologii profili postaw wobec starości z jednoczesnym uwzględnieniem wielu zmiennych badawczych. Projekt drugi dotyczył specyficzności układu współzależności postaw wobec starości i analizowanych aspektów poczucia jakości życia. Kandydatka w tym projekcie ujęła wiele szczegółowych informacji na temat badanych różnic i podobieństw w analizowanych grupach seniorów.

W sumie Kandydatka sformułowała wniosek, iż obraz wielomodalnej jakości życia seniorów istotnie różni się u osób na różnych etapach doświadczania własnej starości. Pozwoliło to Kandydatce opracować autorski model przeżywania starości, powstały o autorskie projekty badań, w których udział wzięło blisko 13.000 seniorów. W oparciu o badania własne, w kontekście światowej i krajowej literatury przedmiotu, Kandydatka potwierdziła odrębność profili poczucia jakości życia u sześćdziesięcio-, siedemdziesięcio- i osiemdziesięciolatków, odkryła odrębne modele współzmienności dla postaw wobec starzenia się, wielomodalnej jakości życia i wybranych zmiennych z obszaru potrzeb czy psychopatologii emocji, pokazała wielomodalność jakości życia poprzez integrację wskaźników, które do tej pory najczęściej nie były łączone, wskazała, że opisywane w literaturze źródła zmienności (np. płeć, miejsce zamieszkania) nie tworzą prostych, ale interakcyjne wzory współzmienności, manifestujące się dopiero w dużych populacyjnych badaniach, pokazała, że wykształcenie istotnie zwiększa szanse na pomyślne starzenie się pokoleń, potwierdziła wartości rodziny, (małżeństwa), które okazały się ważnymi predyktorami istotnie wyższego poziomu jakości życia i pozytywnych postaw wobec starości.

Oceniając, jako główne osiągnięcie naukowe Kandydatki, należy w pełni pozytywnie opisać wieloraki trud badawczy o znaczącej wartości poznawczej w zakresie psychologii starzenia się i starości. Autorka w analizach uzyskanych przez siebie wyników wykroczyła znacznie poza raportowaną w literaturze wiedzę dotyczącą zarówno postrzegania starości jak i poczucia jakości życia seniorów na różnych rozwojowych etapach ich życia, opracowała autorski model przeżywania starości, a w nim, istotną poznawczo, wielomodalność jakości życia seniorów. Wysoko ocenione badania i wnioski z nich płynące winny stać się inspiracją

do dużych projektów badań, tym razem uwzględniających perspektywę badań podłużnych, co pozwoliłoby bardziej spersonifikować obserwacje seniorów, jako uczestników tych badań.

Ocena pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Kandydatka w prezentacji swego dorobku naukowego wskazała cztery obszary zainteresowań badawczych: **psychologii starzenia się i starości, psychologii jakości życia, psychologii globalizacji, osobowości**. Łatwo zauważyć, że wymienione obszary są w szczególny sposób do siebie komplementarne, gdy celem jest wyjaśnianie sytuacji człowieka starzejącego się, konfrontującego się lub poddającego się własnej starości. Założony cel badań Kandydatki pogłębiony został dzięki dołączeniu aspektów, które w ujęciu kompleksowym nabrały mocy wyjaśniającej. Ta badawcza układanka, jako dyrektywa metodologiczna, odnosi się do aspektów do tej pory traktowanych oddzielnie, co nie pozwalało na ogarnięcie perspektywy złożoności mechanizmów ludzkiego starzenia się, pomieszczonych w przyjętej przez Kandydatkę periodyzacji.

Dobrym wprowadzeniem do realizacji późniejszych projektów badawczych Kandydatki było napisanie i obronienie rozprawy doktorskiej pod kierunkiem Prof. Kazimierza Obuchowskiego nt. *„Związek pomiędzy warunkami życiowymi, pragnieniem aktywności i jakością życia psychicznego osób starszych”*. Ważnym zaś erudycyjnym akcentem w budowaniu swego ugruntowania teoretycznego było przetłumaczenie na język polski *Psychology of ageing* Iana S. Hamiltona, pozycji znanej w Polsce i na świecie, swoistego podręcznikowego spojrzenia na procesy starzenia się okiem psychologa.

W pierwszym z wymienionych wyżej obszarów poszukiwań badawczych – psychologii starzenia się i starości, Kandydatka podjęła trzy kwestie problemowe: 1. znaczenie technologii informatycznej w funkcjonowaniu osób starzejących się; 2. rekonstrukcja roli osób starzejących się w społeczeństwie (np. senior-wolontariusz, senior-student UTW); 3. diagnoza potrzeb seniorów ze szczególnym uwzględnieniem różnic wynikających ze środowiska życia (wieś, miasto). Autorka występując przeciwko wykluczeniu cyfrowemu seniorów, w oparciu o różnorakie analizy, stoi na stanowisku, że stereotyp niekompetentnego w zakresie IT seniora jest bezzasadny i krzywdzący. W Polsce ograniczona funkcjonalność rozwiązań tele-informatycznych wynika, zdaniem Kandydatki, nie tylko z uwarunkowań podmiotowych, ale także z oferty niedostosowanej do wiekowego przedziału klientów w zakresie jej funkcjonalności, z deficytów finansowych w skali mikro –

gospodarstwa domowego seniora i makro – infrastruktury instytucji (szpitali), wsi/miasteczek i regionów.

Kandydatka, na zaproszenie prof. A. Zycha, opracowała hasła: telegeriatria, telemedycyna i telezdrowie a starzenie się. Wszystkie ukazały się w 4. tomie *Encyklopedii starości, starzenia się i niepełnosprawności* (2017).

Do badań z obszaru psychologii starzenia się i starości należy zaliczyć w dorobku Kandydatki 2 monografie, 14 rozdziałów w pracach zbiorowych (3 prace w Web of Science), 11 artykułów w czasopiśmie (w tym 1 z IF), 9 wystąpień konferencyjnych (3 zagraniczne i 7 krajowych). Odnosząc się do wybranych przez Kandydatkę problemów w obszarze starzenia się i starości należy podkreślić ich aktualność i oryginalność. Bez wątpienia sprawy radzenia sobie z procesami digitalizacji środowiska życia seniorów stanowią wyzwanie dla współczesnej psychologii. Z natury rzeczy podjęty problem jest interdyscyplinarny, ale również w ramach samej psychologii łączy kilka jej działów. Kandydatka wskazała na ograniczenia rozwojowe seniorów, ale także na komplikację zagadnień po stronie państwa. Brak adekwatnej do problemu polityki społecznej grozi w krótkim czasie marginalizacją a nawet wykluczeniem seniorów w dostępie do niezbędnej informacji i współudziale w uczestniczeniu w życiu społecznym.

Kolejny problem badawczy, ważny praktycznie i interesujący poznawczo to rekonstrukcje roli osób starzejących się w społeczeństwie. Kandydatka pogrupowała aspekty problemowe i poddała je oglądowi badawczemu. W tej grupie odniesienia znalazły się takie kwestie, jak kryzys wartościowania starości, nowe zobowiązania osób starzejących się, wreszcie podmiotowość seniorów i ich pro aktywność. Podjęte przez Kandydatkę obowiązki sekretarza Rady Programowo-Naukowej Kazimierzowskiego Uniwersytetu Trzeciego wieku umożliwiły dostrzeżenie, jak duży jest rozdźwięk pomiędzy obrazem seniora, oczekiwaniami społecznymi wynikającymi z rozwoju cywilizacyjnego wobec seniora oraz tym jak on sam siebie postrzega. Te obserwacje wskazały Kandydatce obszary szczegółowych badań, czego owocem stały się nie tylko cenne kontakty środowiska akademickiego (prof. Esther Greenglass (York University) i dr Krzysztof Śmiatacz (UTP w Bydgoszczy)), lecz również współkierowanie projektem badawczo-aplikacyjnym „Stworzenie Wolontariatu” oraz opublikowanie drukiem dwóch samodzielnych monografii.

I wreszcie ostatni zbiór spraw z obszaru psychologii starzenia się i starości to diagnoza potrzeb seniorów. Jak zauważa Kandydatka, ten obszar badań wyrósł a konkretnych pytań władz samorządowych zainteresowanych losem seniorów. Kandydatka uczestniczyła w badaniach realizowanych w województwie Wielkopolskim w powiecie Czarnkowskim od VII

do IX 2016, następnie przeprowadziła replikację badań Pasqualiny Perrig-Chiello i Sonji Perren (2005), by wreszcie uczestniczyć w badaniach i przygotowaniu „Raportu o sytuacji osób starszych w Pile”. Badania w tej grupie problemowej miały na celu obserwację powiązania warunków życia, w tym potrzeb seniorów, z ich pomyślnym starzeniem się.

Drugi nurt zainteresowań badawczych Kandydatki to psychologia jakości życia. Sam problem, w kontekście jego badawczej eksploracji i stosowanej metodologii jest obszerny. Kandydatka będąc świadoma ograniczeń metodologicznych wybrała trzy kwestie: jakości życia w zdrowiu i chorobie; jakości życia starzejących się mieszkańców wsi; jakości życia w kontekście międzykulturowym. Odnośnie do jakości życia w zdrowiu i chorobie potwierdziła niezadowolenie badanych seniorów z opieki zdrowotnej, dyskryminację z powodu wieku, trudność w dostępie do pełnozakresowego leczenia. Te oceny znacząco determinują poczucie jakości życia seniorów, co potwierdza istniejące w literaturze opracowania. Ciekawe stanowisko reprezentuje Kandydatka w sprawie roli środowiska w określaniu jakości życia. Autorka uważa, w oparciu o badania własne, że to nie zmienna wieku różnicuje wyniki pomiaru poczucia jakości życia a środowisko, np. mieszkańcy wsi deklarowali mniejsze zadowolenie z życia niż mieszkańcy miast. Kandydatka zwróciła uwagę na również interesujący materiał badawczy związany z różnicami międzykulturowymi i ich wpływie na sposób przeżywania i oceniania własnej starości przez seniorów.

W nurcie badań psychologii jakości życia seniorów znalazły się jako dorobek naukowo-badawczy: 8 artykułów w czasopismach (3 z IF), 3 rozdziały w pracach zbiorowych i 5 haseł encyklopedycznych, 5 wystąpień konferencyjnych.

Trzeci nurt badawczy Kandydatki to psychologia globalizacji. Konkretniej zaś mówiąc, - związek z coraz bardziej powszechnymi trendami globalizacyjnymi a indywidualizacją jednostki. Widać w tym duchu oglądu problemów inspirującą rolę prof. K. Obuchowskiego. Globalizacja w ujęciu psychologii to również analiza zysków i strat w zasobach człowieka. Kandydatka została koordynatorem merytorycznym w projekcie unijnym TEAM - Teaching in Advanced Multinational Environments w ramach programu Unii Europejskiej SOCRATES (29198-IC-1-2004-1-ERASMUS-MODUC) w obszarze European Studies. Projekt połączył specjalistów z 5 krajów członkowskich i doprowadził do opracowania modelu kształcenia w środowisku wielokulturowym, gdzie zostały pokazane zmiany dokonujące się w tożsamości współczesnego Europejczyka, społeczeństwie i środowisku, w którym żyje. Pokłosiem badań z wymienionego wyżej zakresu stały się 2 prace zbiorowe pod redakcją Kandydatki, 7 rozdziałów w pracach zbiorowych, 1 artykuł w czasopiśmie, 1 wystąpienie konferencyjne.

– Ostatni nurt badań to osobowość. Badania w tym nurcie pozostają ściśle z uczestnictwem w pracach zespołu kierowanego przez prof. K. Obuchowskiego (14 lat).

Kandydatka zajęła się głównie psychospołecznymi korelatami i wyznacznikami osobowości autorskiej, oraz wielowymiarowymi współzależnościami między wymiarami osobowości autorskiej a orientacją temporalną. Kandydatka stała się ambasadorem koncepcji „autora siebie” plasując ją w różnych aplikacyjnych modelach (np. w praktyce menadżerskiej). W projektach poświęconych badaniu osobowości autorskiej uczestniczyło łącznie 1827 osób, co umożliwiło Jej zbudowanie narzędzia: *Kwestionariusz Pomiaru Osobowości Autorskiej (KPOA)*. W dorobku z tego nurtu zainteresowań naukowych odnotować należy: publikację 2 monografii, 4 rozdziały w pracach zbiorowych, 5 wystąpień konferencyjnych.

Udział w programach badawczych i współpraca międzynarodowa

Kandydatka kierowała lub uczestniczyła w 2 projektach unijnych (Leonardo da Vinci, Transfer of Innovation 2010-1-NL1-LEO05-02659 oraz SOCRATES 29198-IC-1-2004-1-ERASMUS-MODUC), oraz razem z prof. Romanem Ossowskim, projektem „Stworzenie Wolontariatu” Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności. Uzyskała grant szkoleniowy w FRSE – Program Grundtvig, (07/GR-IST/07-0229). W latach 2010-2012 była kierownikiem w Polsce projektu aplikacyjno-badawczego “*Internationalisation and Mobility In the students Curricula (INtheMC)*” Leonardo da Vinci, Transfer of Innovation (2010-1-NL1-LEO05-02659).

Obecnie Kandydatka jest w trakcie prac nad adaptacją kulturową narzędzi przeznaczonych do badań populacji osób starzejących się we współpracy z: prof. Mary H. Kalfoss, Diakonova University College (Norwegia) – *Attitudes to Ageing Questionnaire (AAQ)*; oraz *Identity Scale S. Whitbourne*; prof. Vanessą Burholt, Swansea University (Wielka Brytania) – *Older People's External Residential Assessment Tool (OPERAT)*; oraz prof. Esther Greenglass, University York (Kanada) – *Proactive Coping Inventory (PCI)*.

Kandydatka jest członkiem Polskiego Towarzystwa Neuropsychologicznego (od 2003), Polskiego Towarzystwa Gerontologicznego (od 2017) oraz Stowarzyszenia Gerontologów Społecznych (od 2018), aktywnie działając w radach naukowych dwóch czasopism. Od 2003 jest członkiem Rady Naukowej czasopisma *Acta Neuropsychologica*, a od 2015 wchodzi w skład Komitetu Redakcyjnego *Gerontology & Geriatrics: Research*. Przetłumaczyła 2 książki

z języka angielskiego W pracach zbiorowych pełniła często rolę inicjatora badań i opracowywała koncepcję badań.

Pięciokrotnie wyjeżdżała za granicę w celu prowadzenia zajęć dydaktycznych

- 2004 r. - *Ecola Superior de Educação*, Portugalia;
- 2006 r. - *Ankara University*, Turcja;
- 2006 r. - *DIAK Diakonia University of Applied Science*, Finlandia;
- 2007 r. - *DIAK Diakonia University of Applied Science*, Finlandia;
- 2016 r. - *Univerzita Mateja Bela Ruzová*, Słowacja.

W roku 2018 r. Kandydatka wyjechała w celach szkoleniowych do *Marijampole VET Centre*, Litwa.

Działalność dydaktyczna

Główną działalność dydaktyczną Kandydatka realizuje w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, od roku 2003. Prowadziła przedmioty z modułu zajęć podstawowych (wprowadzenie do psychologii i historii myśli psychologicznej, proseminarium z psychologii ogólnej, etyka zawodu psychologa, emocje i motywacje, osobowość, psychologia różnic indywidualnych), z modułów kształcenia do wyboru: kierunkowych (seminarium monograficzno-teoretyczne z psychologii starzenia się i starości, seminarium magisterskie) i specjalnościowych (badania w działaniu). Prowadziła również zajęcia dydaktyczne na innych uczelniach wyższych w Polsce (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Pile, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi, Wydział Zamiejscowy Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Człuchowie, Kolegium Nauczycielskie TWP w Bydgoszczy). Na łódzkiej uczelni prowadziła seminaria licencjackie i magisterskie. Wykładała na studiach podyplomowych Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy i Elbląskiej Uczelni Humanistyczno-Ekonomicznej w Elblągu.

Obecnie nadal uczy w języku angielskim studentów przyjeżdżających do Instytutu Psychologii UKW w ramach programu Erasmus+, realizując dwa przedmioty: *Psychology of Ageing* oraz *Psychology of Creativity*.

Kandydatka uczestniczyła w programie tutoring, który rozpoczął się w roku akademickim 2017/2018 i trwał do marca 2019 r., prowadząc dwa projekty: studenta 2. roku

studiów stacjonarnych w temacie „Korelacja samooceny i kreatywności u osób starszych” oraz dwóch studentek 3. roku studiów stacjonarnych w temacie „Osoby starsze aktywne biegowo a jakość ich życia”.

Pełniła rolę opiekuna Koła Naukowego Badań nad Osobowością (w latach 2010-2015).

Szczególną formą doświadczeń dydaktycznych było pełnienie roli promotora pomocniczego w dwóch przewodach doktorskich:

1. mgr Karolina Żbikowskiej, temat pracy *„Psychospołeczne funkcjonowanie kobiet z mutacją genu BRCA1 i/lub BRCA2”* na Wydziale Pedagogiki i Psychologii UKW w Bydgoszczy, promotor dr hab. Paweł Izdebski (obrona 3 lipca 2018 r.);
2. mgr Emilia Lewicka-Kalka, temat pracy *„Osoby starsze jako współtwórcy polityki senioralnej. Pedagogiczna analiza funkcjonowania rad seniorów w Polsce”* na Wydziale Nauk Pedagogicznych Dolnośląskiej Szkoły Wyższej we Wrocławiu, promotor prof. Adam Zych (otwarcie przewodu 26 czerwiec 2018 r.).

Działalność organizacyjna

Kandydatka w ocenianym okresie niezwykle aktywnie uczestniczyła w życiu akademickim swojej macierzystej uczelni, znajdując również czas na pracę organizacyjną dla innych uczelni (np. obowiązki dziekana w filii zamiejscowej WSHE). Na początku swej drogi współredagowała *Wiadomości Instytutu Psychologii*. Przez wiele lat pracowała w Komisji Rekrutacyjnej Instytutu Psychologii, a w 2006 r. była Sekretarzem Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej. W latach 2007-2009 pełniła funkcję vice-dyrektora Instytutu Psychologii do spraw dydaktyki i jednocześnie koordynowała działania na rzecz powołanego przy Instytucie Kazimierzowskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku pełniąc obowiązki Sekretarza Rady Naukowo-Programowej. Była członkiem komitetów naukowych i organizacyjnych 10 konferencji, które odbywały się lokalnie na UKW w Bydgoszczy i w innych ośrodkach w kraju. Kandydatka aktywnie działa na rzecz społeczności osób 60+. Organizuje różne formy zajęć dla seniorów – warsztaty i spotkania ze studentami w ramach koła, badań w działaniu, seminariów. I jak wynika z dokumentów przewodu, skutecznie promuje ideę pomyślnej starości – wśród młodych i starszych pokoleń – również za pośrednictwem mediów. Za swoją

aktywność na rzecz środowiska naukowo-dydaktycznego Kandydatka została parokrotnie nagrodzona przez rektora UKW w Bydgoszczy oraz rektora UAM w Poznaniu.

Podsumowanie oceny, konkluzja

W okresie przed, ale bezdyskusyjnie po doktoracie, p. Dr Aleksandra Błachnio znacząco pomnożyła swój dorobek zarówno naukowo-badawczy, jak i dydaktyczny oraz organizacyjny. Jej wkład w psychologię, a szczególnie w psychologię rozwoju człowieka i osobowości świadczy o dojrzałości warsztatu badacza, erudycyjnym przygotowaniu do dyskusji naukowych, do kierowania zespołami badawczymi i karierą młodych naukowców. Podstawa awansu, monografia *Potencjał osób w starości. Poczucie jakości życia w procesie starzenia się*, Bydgoszcz 2019: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, ss.432, ISBN 978-83-8018-248-6. wskazuje na umiejętność konceptualizacji zarówno problemu badawczego jak i samych badań dotyczących aktualnego, choć ciągle naświetlanego z różnych stron procesu, jakim jest starzenie się człowieka. Kandydatka ten proces powiązała z doświadczaniem poczucia jakości życia, zbudowała narzędzia wieloaspektowe, które z pozycji ujęcia kompleksowego wnoszą nową, interesująco poznawczą i ważną aplikacyjnie wiedzę. Kandydatka ma świadomość początku drogi tak pomyślanych badań, wyraźnie podkreśla, że znacznie pełniejszy obraz różnic w procesie starzenia się, różnic w obszarze osobowości i przystosowywania się do starości, dobrego lub złego, uzyskać będzie można poprzez badania podłużne. Jest to jednak zadanie, które wykracza poza zakreśloną koncepcję badań.

Interesujące są również pozostałe, choć swoiście komplementarne, obszary zainteresowań badawczych Kandydatki, Ich rezultaty zostały poddane publicznej krytyce w formie rozmaitych publikacji: od autorskich monografii, poprzez redakcję prac zbiorowych z własną ideową koncepcją, artykułów w czasopismach punktowanych, tłumaczeń obcojęzycznych, do haseł w encyklopediach. Zwraca uwagę wielorakość podejmowanych zadań, wszechstronność aspektów i dojrzała refleksja naukowa, zawarta w dyskusjach nad uzyskanymi wynikami jak i wniosków końcowych. W ocenie recenzenta cały dorobek publikacyjny, wymierzony na 666,5 pkt. parametrycznych, wypełnia jakość standardów stawianych obrazowi rozwoju kandydata do stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie „psychologia”. Takie w pełni pozytywne stanowisko wzmacnia ocena pozostałego dorobku publikacyjnego, również dokonania organizacyjne (zespoły

badawcze), stopień umiędzynarodowienia realizowanego warsztatu naukowego, prace nad adaptacją kulturową zagranicznych narzędzi do badań oraz doświadczenia dydaktyczne, w tym promotorstwo pomocnicze. Z pełnym przekonaniem przedstawiam więc Wysokiej Radzie wniosek o przyjęcie mojej pozytywnej oceny całości dokonań i dopuszczenie Kandydatki do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego.

Dr hab. Henryk Olszewski, prof. UG